

Gamle bekjennelser i ny drakt

BOKOMTALE: For første gang har vi fått Augustins mesterverk *Confessiones* (*Bekjennelser*, skrevet ca. 397–401) i komplett norsk utgave. Dette er en begivenhet når det gjelder utgivelser av tekster fra antikken. Bok 1–9 har allerede foreligget i mange år på nynorsk og bok 1–10 på bokmål. Men nå har vi altså omsider en utgivelse som omfatter alle de tretten bøkene.

Av Reidar Aasgaard

I denne selvbiografien, som sjangermessig er nyskapende, og som hører til blant de fremste ytelser i litteraturhistorien, forteller Augustin (354–430) om sitt liv fram til sin omvendelse og første tid som kristen i 386–87 (bok 1–9). Han gjør så et tidssprang fram til ca. 400, da han alt har vært biskop noen år i Hippo, Nord-Afrika, og tegner i bok 10 et bilde av sin indre tilstand idet han er i ferd med å fullføre skriftet.

Bekjennelser og innrømmelser

I *Confessiones*, som hele veien er framført som en tiltale til og samtale med Gud, beskriver [Augustin](#) sin menneskelige, filosofiske og religiøse livsvei: Han utdanner seg i retorikk, virker etter hvert som lærer i talekunst og er i løpet av denne lange perioden dypt inne i en rekke av sin tids livssynsretninger: manikeismen, skeptisismen, nyplatonismen, og altså til slutt, kristendommen.

Selv om man innen forskningen har noe ulike syn på hvor pålitelig *Confessiones* er som kilde til Augustins liv, er det likevel ingen tvil om at vi i verket kommer svært nær inn på ham som person – fortellingen framstår som så umiddelbar og allmenn at den til tross for stor avstand i tid og kulturelle forhold også for moderne lesere oppleves gjenkjennelig og nær. Ordet *confessio* har for øvrig flere nyanser på latin: Det kan bety bekjennelse (av synd og lignende), så vel som innrømmelse/redegjørelse (for sitt liv) og lovprisning (av Gud) – og alle disse klinger med hos Augustin.

Bibelfortolkninger

Det har sine grunner at det bare er de rent historisk-biografiske bøkene som har foreligget på norsk så langt: Mens Augustin i de ni første bøkene kronologisk gjennomgår ulike faser i livet sitt, består de fire siste av refleksjoner og bibelfortolkninger, i stor grad allegoriske. Innholdsmessig er de derfor atskillig mer krevende enn de første ni. Sammenhengen med den selvbiografiske delen er dessuten omdiskutert, til dels gjelder det også forholdet de fire imellom. Likevel framstår hver av bøkene som interessante i kraft av sine spesifikke temaer.

I bok 10 foretar Augustin en fascinerende sjelelig selvdisseksjon, der han analyserer sin tankeverden, og særlig sitt minne (*memoria*), det vil si de indre «haller» der han har samlet opp og ordnet alle sine sanseintrykk og tidligere livserfaringer og der han i tillegg oppdager strukturer og elementer, blant annet forestillinger og begreper, som han oppfatter som nedlagt i seg som menneske fra Skaperens side.

I bok 11 tar Augustin forrige boks her og nå-analyse videre i en inngående refleksjon rundt temaet tid. Heller enn å gi et svar på hva tid er, ender han nærmest opp med å dekonstruere tid som fenomen: Det er egentlig umulig å si hva fortid, nåtid eller framtid er: Framtid er ennå ikke blitt til, nået kan man ikke et øyeblikk holde fast, og det som er fortid, fins ikke lenger. Likevel erkjenner han – full av undring overfor Gud – at tid eksisterer, i alle fall på et vis i menneskets sinn: Samtidig som vi ikke kan si hva tid er, erfarer vi den som en umiddelbar realitet.

Det dobbelte kjærlighetsbud

De to siste bøkene er en fortolkning av begynnelsen av skapelsesberetningen i Første Mosebok kapittel 1. Augustins motiv for å behandle disse versene framgår ikke klart. Men én grunn er trolig at han ser teksten som en parallell til det som har opptatt ham så langt i *Confessiones*: det nye livet, sin nyskapelse, som kristen, undringen over tid og evighet som fenomener, og gleden over skaperverkets skjønnhet og godhet. Påfallende i disse to bøkene er også hvor åpen Augustin er i forhold til bibelteksternes meningspotensial: De kan tolkes på flere vis, ja, de kan til og med forstås på måter som går utover forfatterens intensjoner, men framdeles være legitime som tolkninger.

Én hensikt med de to bøkene er uansett tydelig: Gjennom en rekke oppfordringer til å leve et godt og rett liv tar Augustin fram et av sine sentraltema: det dobbelte kjærlighetsbud. Menneskets liv og den kristnes omgang med Bibelen skal tjene to formål alene: kjærlighet til Gud og kjærlighet til nesten. Dette samme er også sterkt framme i et annet hovedverk, nemlig *De doctrina Christiana* (Om kristen opplæring), som for en stor del ble til omtrent samtidig med *Confessiones*.

Nærmest moderne

Bortsett fra det som alt er nevnt, kan vi også ane andre underliggende idéhistoriske årsaker til at vi inntil nå primært har hatt de ni første bøkene av *Confessiones* tilgjengelige på norsk. Innenfor hjemlig tradisjon er bok 8 og 9, der Augustin beskriver sin omvendelse og opplevelse av å skue og berøre Gud, ofte blitt oppfattet som verkets klimaks. Dette er en forståelse som har passet godt med den pietistiske og romantiske tenkning som har preget mye norsk religiøsitet, men som nok ikke samsvarte med Augustins egen forståelse av skriftets dramaturgi. Når vi nå har fått de siste bøkene på norsk, kan også det oppfattes som tidstypisk. Dette er bøker som innholds- og formmessig vil korrespondere sterkere med trekk i nyere tids livsopplevelse, med verkets analyse av menneskesinnets strukturer (bok 10), den nærmest (post)moderne oppløsningen av fenomenet tid (bok 11) og dets bevissthet om teksters flertydighet og meningspotensial (bok 12-13).

Hermund Slaattelid, som har vært en utrettelig oversetter av Augustin (*De doctrina Christiana*) og en rekke andre antikke tekster, av blant andre Quintilian, står for svært mye av arbeidet med denne utgivelsen. Han har oversatt bok 10–13, skrevet et nøkternt og informativt etterord, bearbeidet nynorsken fra Åsmunds Farestveits 1943-tekst (og senere reviderte utgaver), satt inn deloverskrifter som orienteringshjelp for leseren og laget noter. Oversettelsen er dyktig gjennomført. Et hinder for en del lesere vil nok være at nynorsken er nokså konservativ, med atskillige ord mange ikke vil kjenne. I noen tilfeller kunne også komma og punktum vært brukt mer, og dermed gjort teksten enda ledigere. Men alt i alt er framstår den som svært lettflytende og velklingende.

Med denne oversettelsen har Slaattelid og Samlaget gitt oss et verdifullt tilskudd til den klassiske tekstarven på norsk og åpnet for oss en ny tilgang til dette verket, enten vi velger muligheten til nå å lese *Confessiones* i sin helhet eller nøyer oss med de ni eller ti første bøkene.

Reidar Aasgaard er førsteamanuensis i idéhistorie ved Universitetet i Oslo.

Augustin

Confessiones

Samlaget Klassisk

Omsett av Åsmund Farestveit og Hermund Slaattelid

Innleiing, merknader og etterord av Hermund Slaattelid

Oslo: Samlaget, 2009

384 s.